

**DEYİŞBİLİMSEL BAĞLAMDA DEDE KORKUT KİTABI GÜMBET
NÜSHASI'NDA YER ALAN BİÇİMBİRİMSEL YİNELEMELER**
*THE STYLISTIC REPETITIONS IN THE GUMBET MANUSCRIPT
OF THE BOOK OF DEDE KORKUT IN THE CONTEXT OF
PHRASEOLOGY*

DOI: 10.33404/anasay.1072469

Çalışma Türü: Araştırma Makalesi / Research Article¹

Hüsna KOTAN*

ÖZ

Oğuz Türklerinin geleneksel yaşam tarzını konu edinen Türk dili ve edebiyatının en güzel ve en kıymetli eserlerinden biri Dede Korkut destanıdır. Geleneksel sözlü anlatımın ürünü olan bu eser ifade gücü bakımından edebî sanatların sıkça kullanılması ile dikkat çekmektedir. Teşbih, istiare, teşhis ve intak gibi söz sanatlarının pek çok örneğine rastlanan eser güçlü bir edebî yetkinliğe sahip olmanın yanı sıra dil bilgisel unsurların fazlalığıyla da göze çarpmaktadır. Eski Anadolu Türkçesi özelliklerini taşıyan metin, Azerbaycan ve Kuzey Anadolu bölgesinde olduğu için bu bölgelerde yaşayan Azeri ve Karapapak halkının ağız özelliklerini de göstermektedir.

1- Makale Geliş Tarihi: 12. 02. 2022 Makale Kabul Tarihi: 21. 05. 2022

* Dr. Öğr. Üyesi, Atatürk Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Yeni Türk Dili Ana Bilim Dalı,
E-mail.husna@atauni.edu.tr, **ORCID ID** <https://orcid.org/0000-0002-8391-6561>,

Oldukça sade ve duru bir Türkçe ile yazıya geçirilen bu eser eksiltili yapı, zıtlık, yineleme gibi dil unsurları bakımından da oldukça zengin bir yapıya sahiptir. Özellikle yinelemeli yapıların anlatımda ahenk unsuru olarak kullanılması dikkat çekicidir. Bu açıdan çalışmada Dede Korkut Kitabı Gümbet Nüshasında yer alan biçimbirimsel yinelemeler, deyişbilim bağlamında tespit edilerek anlatımdaki rolü ve etkisi incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Dede Korkut Kitabı, Deyişbilim, Biçimbirim, Yineleme.

ABSTRACT

The Epic of Dede Korkut, one of the most beautiful and precious works of Turkish language and literature, deals with the traditional lifestyle of the Oghuz Turks. This work, which is the work of oral expression, is known for the frequent use of figurative speeches and poetic language. This book, which includes many examples of figures of speech such as simile, metaphor, and personification is also famous for grammatical structures and literary competence. The text, which has the characteristics of the Old Anatolian Turkish language, shows the dialect characteristics of the Azeri and Karapapak people living in these regions since it was formed in Azerbaijan and North Anatolia.

This work, with very precise and clear Turkish, has a very elaborate structure in terms of language elements such as elliptical structure, contrast, and repetition. It is noteworthy that repetitive structures are used as an element of harmony in narration. In this study, the morphological repetitions in the Gumbet Manuscript of the Book of Dede Korkut will be determined in the context of phraseology and their role and impact in the narrative will be examined.

Keywords: Book of Dede Korkut, Phraseologism, Morpheme, Repetition

Giriş

XIX. yüzyıl ortalarına kadar sözbilimin (retorik) bir alt dalı iken, XX. yüzyıldan itibaren dilbilim araştırmalarında yeni bir alan olan deyişbilim; biçembilim, üslupbilim, stilistik gibi isimlerle de anılır ve bir metnin deyiş özellikleri göz önünde bulundurularak incelendiği dilbilim alanı şeklinde tanımlanabilir.

Uygulamalı dilbilim dalının bir kolu olan deyişbilim, yazınsal yapıtlardaki dil kullanım niteliklerini saptamak için dilbilim yöntemlerinin yazın alanında uygulanmasıdır. Yazınsal yapıtlardaki dil kullanımları günlük dilden ayrı

olduğu için bazı deyiş özellikleri gösterirler. Deyişbilim bu söylem ve özelliklerini dilbilimsel yönden inceler (Özünü, 2001, s. 81).

Yazarın dili kullanım şekillerini incelemek, eserin biçimini ortaya koymak; deyişbilimde esas noktadır. Dolayısıyla deyişbilim eseri salt eser odaklı incelemeyi amaçlayan bir dilbilim alanıdır.

Deyişbilim, metin çözümlemesi yaparken bütün dilbilim kuramlarını ve inceleme yöntemlerini kullanarak, metindeki yazınsal değerleri ortaya çıkarır. Elde ettiği tüm verileri yazınsal metnin yorumlanmasında ve anlamlandırılmasında kullanır (Özünü, 2001, s. 57).

Eski çağlardan beri yazınsal yapıtların kurguları ve dil kullanımları üzerine yapılan çalışma ve araştırmalar yazınsal yapıtları dört ölçüte göre incelemiştir. Öncelemeler, koşutluklar, yinelemeler ve sapmalar şeklinde isimlendirilen bu ölçütler deyişbilimsel çözümlemede ana unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır (Özünü, 2001, s. 30).

Dilbilimsel deyişbilim bu ölçütlerle şiir dilini, düz yazı dilini ve oyun türlerinde kullanılan dili inceleyerek bu türlerin yazınsal amaçla yazılıp yazılmadığını ve duygu değeri taşıyıp taşımadığını araştırır.

Hikâyelerin nazım nesir şeklinde oluşması sebebiyle hem şiir hem düz yazı özelliklerini bünyesinde barındıran *Dede Korkut Kitabı* deyişbilim açısından incelenebilecek en güzel yazın türlerinden biridir.

Zira Dede Korkut anlatılarının üslubundaki söyleyiş mükemmelliği eserdeki biçim ve anlam arasındaki bütünlük ilişkisinden kaynaklanmaktadır. Eseri oluşturan unsurların estetik ölçütler çerçevesinde birbirleriyle uyumundan doğan ahenk Dede Korkut'un vazgeçilmez bir söyleyiş özelliğidir. Ahengi meydana getiren başlıca unsurlar: Ses ve kelime tekrarları, paralellikler, armoniyi sağlayan aliterasyon ve asonanslardır. Özellikle yinelemeler, yarattığı ritim ile, Dede Korkut'un kendine has ahenginin oluşmasında önemli bir yere sahiptir.

Bu anlayış çerçevesinden hareketle makalede deyişbilimsel açıdan Dede Korkut Kitabı Gumbet nüshasında yer alan biçimbirimsel yinelemeler incelenecektir.

1. Dede Korkut Kitabı

Dünyanın hemen her yerinde ilk çağlardan itibaren insanların yaşantı-

larına uygun geleneklerini, gelecek kuşaklara aktarmak amacıyla yarattıkları edebî ürünlere destan denir. Destanlar milletlerin tarih sahnesine çıkışını ve tarih boyunca süregelen yaşam biçimini, kültür dokularını, çeşitli topluluklarla ilişkilerini yansıtan en önemli kaynaklardır. Bu kaynaklar tarihî, sosyal ve kültürel bakımından çok yönlü bir niteliğe sahiptir. Türk destan edebiyatında da bu nitelikte pek çok eser bulunmaktadır. Bunlar içerisinde Dede Korkut; Türk tarihini, kültür ve sosyal değerlerini bünyesinde barındıran en kıymetli şaheserlerden biridir.

Dede Korkut Kitabı, Oğuz boylarının IX-XI. yüzyıldan XV. yüzyıla kadar Sirderya boylarından Doğu Anadolu ve Azerbaycan'a uzanan mücadele ve yaşayışlarının ifadesidir. (Korkmaz, 2004, s. 101) Bu kitapta yer alan hikâyelerin her birinde toplumun yaşayışı, âdetleri, gelenekleri ve çeşitli yönleri ile bütün bir Oğuz kavminin yaşamı yansıtılmaktadır.

Her biri tek başına bağımsız bir anlatı olan ve hepsi birlikte bir bütünlük teşkil eden hikâyelerde toplumun yaşayışı, âdetleri, gelenekleri ve mücadeleleri anlatılmaktadır. Sözlü geleneğin edebiyatımızdaki en güzel örneklerinin temeli olarak kabul edeceğimiz bu anlatılar yazıya aktarılırken kısa ve yalın cümlelerle hayat felsefesinden kopmadan zengin ve akıcı bir üslupla oluşturulmuştur.

Nazım ve nesir şeklinde oluşan hikâyede mensur kısımlarda birbirini izleyen cümleler bir ahenk içerisinde sıralanmıştır. Hikâyelerde ses ve söz birlikteliği ahengi oluşturmuş ve bu ahenk hikâyelerin akılda kalıcılığını artmıştır. Seci ve aliterasyon örneklerine de tesadüf edilen hikâyelerde tasvirler, teşbihler, kafiyeler, döneminin dil özelliklerine göre oldukça akıcı bir hâldedir. Hikâyelerde önemli olaylar, şahsiyetler çeşitli metafor ve benzetmelerle verilerek anlatıma renk katılmış, nazım kısmında yer alan kafiye ve rediflerle metinlerde ritim oluşturulmuştur.

Dresden, Vatikan, Ankara ve Gümbet olmak üzere günümüze kadar çeşitli nüshaları ulaşan *Dede Korkut Kitabı*'nın Dresden nüshasında, bir mukaddime ve on iki "boy", Vatikan nüshasında bir mukaddime ve altı "boy" (Bekki, 2015, s. 6) bulunmaktadır.

Ankara nüshası ise şekil ve dil yönünden Dresden ve Vatikan nüshaları ile ortak özellikler taşımaktadır. Nüshada Dede Korkut'un tanıtılması ile başlayan ve Kayı boyuna atıfta bulunulan mukaddime kısmı, diğer nüshalara göre daha kısa şekilde yer almaktadır. Yine bu nüshada "*Allah Allah demeyince işler*

onmaz.” cümlesiyle başlayan soylama ile “*Sarp yürügen kazılık atı na-merd yigit yenebilmez, binince binmese yeg.*” şeklinde başlayan soylama yer almaktadır. Ayrıca sadece Dresden nüshasında geçen ‘görkli’ redifli soylamanın yer aldığı da görülmektedir. Metinde bu soylamaların ardından Dresden ve Vatikan nüshalarında geçmeyen iki soylama daha yer alır. Nüshanın mukaddime bölümü, bu iki soylamadan hemen sonra gelmektedir. Mukaddimededen sonra yazmada Dirse Han Oğlu Boğaç Han hikâyesinin başından yedi sayfalık bir bölüm yer almaktadır. Yazma eserin kalan kısmı ise eksiktir (Özçelik, 2019, s. 53-54).

Dede Korkut Kitabı’nın dördüncü nüshası ise Gümbet veya Türkistan / Türkmen Sahra Nüshası olarak adlandırılan yazmadır.

1.1. Gümbet Nüshası

Dede Korkut Kitabı’nın dördüncü nüshası olarak takdim edilen Dede Korkut Oğuznamelerinin 13. destansı hikâyesi Gümbet veya Türkistan / Türkmen Sahra Nüshası olarak adlandırılan yazmadır. İran’ın Türkmen Sahra bölgesinde bulunan eserin dili, metnin XVIII. yüzyılda yazıya geçirilmiş olabileceğini ihtimalini düşündürmektedir (Ercilasun, 2019, s. 7).

Nüshada yirmi üç soylama ve Salur Kazan’ın Yedi Başlı Ejderhayı Öldürmesi (Ekici, 2019, s. 20) şeklinde adlandırılan bir boy yer almaktadır. Oğuznamedeki bu tek boy, yazma eserin en sonundadır. Gümbet nüshasındaki soylamaların çoğu diğer nüshalarda geçen soylamalar değil, bilinmeyen soylamalardır ve başlıkları yoktur, bu yönüyle eser oldukça dikkat çekicidir. Ayrıca bu soylamalar Dresden ve Vatikan nüshalarında geçen soylamalara göre oldukça uzundur. Fakat nüshada yer alan tek boy ise yine Dresden ve Vatikan nüshalarında geçen boylara göre çok kısadır (Özçelik, 2019, s. 54).

Nüshada yer alan soylamalarda geniş bir konu dağılımı bulunmaktadır. Eserde ilk olarak doğal hayat anlatılırken yeryüzü şekillerinden, dağlar, ovalar, ormanlar, sazlıklar, göller, çaylar; gökyüzü unsurlarından ise güneş, bulut, şimşek ve fırtına gibi kavramlar isim ve sıfat tamlamaları ile ifade edilmiştir (Ekici, 2019, s. 22).

Nüshada isim, fiil, zarf, zamir ve bağlaç türünden birçok sözcük bulunması dikkat çeken başka bir özelliktir. Soylamalardaki zengin söz varlığını bitki, hayvan, silah, organ, sayı, bölge, şehir ve il, İslami unsur ve isimler vb. oluşturan

maktadır. Ayrıca eserin bünyesinde Köktürkçeden günümüze kadar ulaşan söz varlığı öğeleri de sıklıkla yer almaktadır. Eserde yabancı kökenli sözcük sayısı az miktardadır. Karşılıklı konuşmaların ve seslenmelerin de yer aldığı hikâyede sembol, benzetme, kişileştirme, eğretileme, aktarma gibi söz sanatları; özdeyiş, atasözü, deyim gibi anlatım unsurları sıklıkla kullanılmıştır.

Gümbet nüshasında üslubu güçlendirmek ve dinleyiciyi etkilemek amacıyla çeşitli anlatım tekniklerinden faydalanılmıştır. Bu tekniklerden *Dede Korkut* üslubu içerisinde en dikkat çekici olanı *yinelemelerdir*. Özellikle soylamalarda tekrar edilen sesler ve redifler bakımından oldukça zengin dil öğeleri bulunmaktadır. Bu kullanımlarla anlatıda bir ahenk oluşturmuş, vurgulanmak istenen cümleler yinelemelerle pekiştirilerek ifadeye güç katılmıştır.

Başarılı ve dikkat çekici bir üslup taşıyan yazmada yinelemelerin rolü oldukça büyüktür. Bu bakımdan *Dede Korkut Kitabı* Gümbet nüshasında yer alan yinelemeler deyişbilim bağlamında biçimbirimsel bakımdan ele alınıp incelenecektir.

2. Yinelemeler

Yineleme bir metinde bir sesin, ekin, sözcüğün, deyim ve hatta bir cümlenin aynısının tekrar edilmesi ile oluşan bir dil kullanımudur. Bunlar ilk yazılı belgelerimiz olan Orhun Yazıtlarından itibaren Türk dilinin söz varlığı içerisinde yer almaktadır. Bu dilbilimsel yapılara, Türkçenin hemen her döneminde ve her lehçesinde önemli ölçüde yer verilmiş ve bunlar sıklıkla kullanılmıştır.

Kullanıldıkları yere göre çeşitli anlamlar kazanıp görevler üstlenen “yinelemeler”in kimi zaman kuvvetlendirme, pekiştirme kimi zaman ise çokluk, beraberlik gibi fonksiyonları bulunmaktadır (Ergin, 1990, s. 356). Hem anlam yönünden hem de fonetik açıdan önem arz eden yinelemelerin fonetik yapıda olanlarının en önemli özelliği ses ve ünlem tekrarları olması ve bu tekrarlarla ahengin yakalanmasıdır (Hengirmen, 2002, s. 403).

Anlam yönünden ise gerek konuşma dilinde gerekse yazılı dilinde “yineleme”lerle sözcüklere yeni manalar yüklenerek anlatım zenginliği elde edilmekte, dile güzellik ve orijinallik gibi nitelikler kazandırılmaktadır. Özellikle yazılı dilde vurgulanmak istenen, okuyucunun odaklanması gereken veriler, yinelemelerden yararlanılarak sunulmaktadır. Eski bilginin gündeme gelmesi

gereken durumlarda yine yinelemeler kullanılarak bunlar aracılığıyla estetik değerlere ulaşıp metne üslup zenginliği katılmaktadır (Üstünova, 2008, s. 231).

Yazılı dilde özellikle şiir türünde sözcüklerin birbirleriyle olan bağı gündelik dildeki sözcüklerin birbiriyle olan bağından daha düzenli ve daha sıkı kurallara bağımlıdır. Bu nedenle şiirin dili, düzenlenmiş ve belli bir ilişkiye sokulmuş sözcüklerin dilidir. Şiir dilinde sanatsal özellik ağır basmakta ve dil doğal kullanımının ötesinde yeniden kurulmaktadır. Sözün daha etkili olabilmesi, duyguların, düşüncelerin, olayların, günlük dil kullanımından farklı bir dil kullanımıyla olanaklı hâle gelmesi için şairler kullandıkları sözcüklere yeni boyutlar yeni anlamlar kazandırmaya çalışmakta ve bu nedenle yineleme sanatına sıklıkla başvurmaktadır (Boztaş, 1994, s. 173).

Şiir dilinde olduğu gibi seslenmeye, etkilemeye yönelik söylemlerde, de bir biçim özelliği olarak yinelemelerden faydalanılır. Çünkü yinelemeler sözcük ve öbeklerinin, bütün bir dizenin yinelenmesi ses açısından bir etkileme sağlamakta, bir uyum, bir ritim oluşturmakta, tıpkı, müzik yapıtlarında zaman zaman ana melodinin yinelenmesi ya da çeşitlemelerle anımsatılmasında olduğu gibi, dinleyende uyanan ses imgesini pekiştirmektedir (Aksan, 2006, s. 218).

Türkçenin zenginliği ve yaratma gücü olan “yinelemeler” türlerine göre beş ayrı bölümde incelenebilir:

- 1) Sesbilgisel Yinelemeler
- 2) Biçimbirimsel Yinelemeler
- 3) Sözdizimsel Yinelemeler
- 4) Anlambilimsel Yinelemeler
- 5) Metinsel Yinelemeler

Dede Korkut Kitabı Gümbet nüshasında *gürüldeyüb şakıldayub ... (6a/4), kıjildasa kıjildasa ... (8a/3)* gibi sesbilgisel yinelemeler; *Ala Demür Kāfir handañ gelmiş-idi (20b/6), Ol günleri görmemişem men, görmüş kimi söylemem (22a/13)*... şeklindeki metinsel yinelemeler çok sayıda görülmektedir. Yinelemeler bakımından oldukça zengin olan bu eserdeki yineleme türlerinin her biri ayrı bir çalışma olabileceği için bu makalede yalnızca biçimbirimsel yinelemeler üzerinde durulacaktır.

2.1. Biçimbirimsel Yinelemeler

Sondan eklemeli bir dil olan ve sözcüklerin dil bilgisel işlevleri sonlarına aldıkları eke göre belirlenen Türkçede herhangi bir tümce ögesinin yeri her zaman söz dizim kurallarına göre kısıtlanmaz. Türkçenin bu oynak söz dizimi özelliği dolayısıyla yazılı metinlerde ve sözlü anlatımda biçimbirimsel yinelemeler çok sayıda kullanılır (Özünü, 2001, s. 116).

Biçimbirimsel yinelemeler yazıdaki veya anlatıdaki her ifadenin akılda daha da kalıcı olması ve üsluba estetik bir şekil kazandırması amacıyla kullanılır. Dede Korkut Kitabı Gümbet nüshasında da yer alan biçimbirimsel yinelemeler şöyledir:

2.1.1. Ön yineleme

Ritim ve anlam ağırlığının ön planda olduğu bu yineleme türü birbiri ardınca gelen tümcelerin baş tarafındaki sözcük ya da sözcük gruplarının tekrarıyla yapılır (Özünü, 2001, s. 118). Türk dilinin en eski dönemlerinin izini taşıyan bu yinelemeler Türkçenin ön kafiye devrini, eski edebî dil örneklerini hatırlatırlar (Üstünova, 1998, s. 130).

Birbirini izleyen tümcelerin başında aynı sözcüğün ya da sözcük öbeklerinin kullanıldığı bu yineleme türünün örnekleri hikâyede tek bir sözcük, sıfat tamlaması ve isim tamlaması yapılarının yinelenmesi şeklinde görülür.

Gümbet nüshasında 19a'daki soylamada “*kadımüdeñ*” sözcüğü ön yineleme şeklinde tekrar edilmiştir. Boylamada Rum, İrevan, Nahçıvan, Şerül, Tebriz gibi illerin eskiden beri var oldukları ve ön plana çıkan özellikleri ifade edilirken cümlelerde “*kadımüdeñ*” sözcüğünün tekrar edilmesi ile ritim oluşturulmuştur:

[19a] ⁽²⁾ *Ƙadımüdeñ içindeñ ölet çıkmaz Rum eli.*

⁽³⁾ *Geçisi gerce, adamı şerce İrevan, Nahçıvan, Şerül eli.*

⁽⁴⁾ *Ƙadımüdeñ kan çanağı, at oynakı degül-midür Tebriz eli?*

⁽⁵⁾ *Ƙadımüdeñ ulularuñ yıķnağı, pādişāhlaruñ yurdu*

Hikâyede 7b'de geçen soylamada erin siperi olan ipekle örülmüş ala kalkanların anlatıldığı cümlelerde geçen “*ipek ala kalhanlar*” yapısındaki sıfat tamlamasının ön yineleme olarak kullanıldığı görülmektedir:

[7b] ... **İpek ala kalhanlar** er kıyusı günü ⁽⁶⁾ gelse demi düşse ....

⁽⁷⁾ **ipek ala kalhanlar** neye yarar, neye yarar?

Eserde 12a’da yer alan soylamada “çok igidüñ güci” söz öbeğinde geçen *çok igid* sıfat tamlaması aynı zamanda *çok igidüñ güci* isim tamlamasında tamlayan görevindedir.

Benzer yapının tekrarına 29a’da da tesadüf edilir. “*Yaman günüñ*” söz öbeğinde geçen *yaman gün*, [*senüñ*] *yaman günüñ* şeklindeki isim tamlamasının tamlananı durumundadır. Hikâyede bu söz öbekleri ile ön yineleme yapılmış ve üsteleyici bir üslup oluşturulmuştur.

[12a] ⁽¹⁾ ...**çok igidüñ güci** yétmez,

çok igidüñ güci ⁽²⁾ yéter, eli varmaz.

[29a] ⁽²⁾ **yaman günüñ** düşmesüñ,

⁽³⁾ **yaman günüñ** düşse Allāhuña yalvargileñ!

Eserde 20a’da geçen soylamada “*sağdaki bægler*”, “*soldaki bægler*” ve 27b’de geçen “*yèddi yèrde*” sıfat tamlamaları biçimindeki sözcük öbekleri ön yineleme olarak kullanılmıştır. Bu tekrar ile ifadeye güçlü ve coşkulu bir anlatım değeri katılmıştır.

[20a] ⁽⁹⁾... **sağdaki** ⁽¹⁰⁾ **bægler** sağa kaçdı,

soldaki bægler sola kaçdı.

[27b] ... **Yèddi yèrde** meş’al kimi yanañ ol ⁽¹¹⁾ ejdehānuñ gözleriymiş.

... **Yèddi yèrde** koyı koyı tütiñ çıkañ ⁽¹²⁾ ol ejdehānuñ ağzınuñ bukıymış.

2.1.2. Art yinelemeler

Art yinelemeler, cümlelerin sonundaki sözcük veya sözcük gruplarının yinelenmesiyle yapılan bir tekrar türüdür. *Dede Korkut Kitabı* Gumbet nüshasında cümle sonunda yinelemeler ile kafiye yapıldığı, bir ritim ve ahenk unsuru oluşturularak anlatıma güç katıldığı görülmektedir.

Eserde cümle sonunda isim, fiil ve edat türündeki sözcüklerin ve cümlelerin yinelenmesi sıkça görülür. Bu yineleme sanatı ile cümleler arasındaki anlam pekiştirilmiş dinleyici / okuyucu zihninde gönderilerin kalıcılığını sağlanmış, anlatıma akıcı ve ritmik bir unsur katılmıştır.

Gümbet nüshasında 1b'de yer alan soylamada “içün”; 16b-17a'da geçen soylamalarda ise “*gerek*” edatları cümle sonunda tekrar edilerek art yineleme oluşturulmuştur:

- [1b] ⁽¹⁾... *arı dıñ-li Muhammede okumağ-**içün***.
⁽²⁾ *Cebre'ul geldi getürdi Burākı, habubüm dostum olan*
⁽³⁾ *ol Burākı minsün miÖrāca gelmağ-**içün***
⁽⁵⁾ ... *arı dıñ-lü dost Muhammed ümmet sözün rahmet ile* ⁽⁶⁾ *şefkat-**içün***.
[16b] ⁽⁹⁾ ... *savaş günü bedev **gerek***.
⁽¹⁰⁾ ... *eglenmağa merd igidde hünerilen erdem **gerek***.
... *merd igidiñ* ⁽¹²⁾ *kollarında kuvvet **gerek***.
... *bir Allāhuñ* ⁽¹³⁾ *vèrgisi igidlerde devlet **gerek***.
[17a] ... *Óalı* ⁽³⁾ *kullarında èyle demde müriñvet **gerek***.
.....
⁽¹²⁾ ... *ğara yèriñ altında* ⁽¹³⁾ *ğorde **gerek***.

Eserde aynı sözcüğün tekrarı ile art yinelemelerin oluştuğu görölmektedir. Bu sözcükler bazen bir isim bazen ise çekimli bir isim veya fiil olabilmektedir. Metinde “*yeg, yahşı* gibi isimler; *Ğazan-ıdum, erdemidür* gibi çekimli isimler ve *ölmegilen; öliür, sevinür, olaydı, ğala, ola, sancdı* gibi çekimli fiiller ile art yineleme oluşturulmuştur. Bu yinelemelerden bazı örnekler şöyledir:

- [16a] ⁽⁴⁾ *Ğara bulut erdemidür*
Ğay busaluk ⁽⁵⁾ *erdemidür*
⁽⁶⁾ *Ğarşı yatan ğara dağlar erdemidür*
⁽⁷⁾ *Ayınduri daşkun sular erdemidür*
[16b] .....
⁽³⁾ *Ğaybatanlar erdemidür*
⁽⁴⁾ *Ağayillar erdemidür*
[19a] ⁽¹²⁾ ... *ğaccı ğabül düşse. Altmış yaşar ğocalar sevinür*
⁽¹³⁾ *ğocaluk çakında oğlı olsa, olañ oğlan sevinür*
[19b] ⁽¹⁾ *Ğurān okusa. Toğa boylı ğız sevinür*

.....

(13) ...*Dedem soyı*, (14) *alp ozanlar sevinür*

30b'de Ğazan'ın ejderhayı öldürdükten sonra onun derisi ile kendisine giysi, yayına kiriş, okuna sadak, kılıcına kın, silahına kılıf diktirdiği anlatılmaktadır. Bu anlatıların geçtiği cümlelerde “*ķab èyledi*” birleşik fiilinin tekrarı ile ahenkli bir üslup oluşturulmuştur:

[30b] (1) *perli dem şeşperine ķab èyledi*,

ala baydaķ sur cıdasına (2) *ķab èyledi*.

Art yinelemelerin tespit edildiği bir başka durum ise söz gruplarıdır. 18b ve 19a'da geçen soylamalarda “*Çerkes, ÓArab, Hindü...*” gibi yerler, isim tamlamaları ile ifade edilmiştir. Bu söz öbeğindeki il isimleri -tamlayanlar- değişirken tamlanan kısmı cümle sonlarında aynen tekrar edilmiştir:

[18b] *Ala cıda* (7) *parıldadur Çerkes èli*.

Atı yügürük, özi bilge ÓArab (8) *èli*.

Yüzi ķara dişi aķca Hindü èli.

.....

[19a] (1) *Gözi ķara béli ince Hata èli*.

Ķara saçı hörmeli (2) *Gürce èli*.

.....

(6) *Aderbaycan diyârında Ucan èli*

24a'da geçen soylamada “*dil ve gönül*” kavramları sıfat tamlaması ile anlatılmış, tamlamalarda sadece niteleyenler değişmiş fakat nitelenen sözcükler cümle sonlarında aynen tekrar edilmiştir:

[24a] (1) *Tap tap durar-ikeñ adam sendeñ ne yavaş* (2) *dil*.

Tepretduķca söze girse çok sözli dil.

(3) *İki ķulağ eşidende neħubli dil*.

.....

...ulu begler aķır ħanlar (8) *ħazinesini saydurañ dil*.

[24a] (9) *dil dahıca söylemez bil! Mülâyim ipege beñzermiş ābu* (10) *gönül*.

Dügün düşince dügüncügi açılmazmış deli (11) *gönül*.

Çunµ çanağa beñzermiş miskun göñül.

(12) *Sinecek sinacaķı bitmezmiş hālīm göñül.*

Hikâyede “*neye yarar, neye yarar?*” şeklinde tümleç ve yüklem; “*güni doğar, güni doğar*” şeklinde ise nesne ve yüklem tekrar edildiği cümleler de görülmektedir.

[6a] (5) *esibeni geldiği neye yarar, neye yarar?*

(8) ...yëddilerdeñ (9) *ayrıldıķı uc ıldırım neye yarar, neye yarar?*

[6b] (6) ... *gök sünbüllü güzel (7) dağlar neye yarar, neye yarar?*

(10) ... *aħar daşķun (11) çaylar neye yarar, neye yarar?*

(13) ... *alın başa götürende (14) tavulğalar neye yarar, neye yarar?*

[8a] (12) *avı üste şāhµ şunķar yavrısunuñ (13) güni doğar, güni doğar.*

[8b] (5) ... *ala kaplan yavrısunuñ (6) avı üste güni doğar, güni doğar.*

(10) ... *acıķlı aşlan yavrısunuñ (11) at atanda güni doğar, güni doğar.*

[9a] (5) *ķurt eniginüñ ĳara gece içinde, güni doğar, güni (6) doğar.*

(11) ...*it oğlınuñ ol maħalda (12) güni doğar, güni doğar.*

[9b] (2) *dübedüli bedevleriñ eyle günde güni doğar, güni doğar.*

(10) *ķorħmaz merd igidiñ güni doğar, güni doğar.*

2.1.3. İç / Odak yineleme

İç kafiyenin temelini hazırlayan bu tekrar *Dede Korkut Kitabı* Gümbet nüshasında 14b ve 15a’da yer alan soylamada “-a/e osal baħañ” yapısının yinelenmesi ile görülür. “*osal baħ-*” birleşik fiiline /-an/ sıfat-fiil ekinin getirilmesiyle oluşan bu söz grubu metinde kendinden önce gelen bir tümleç ile kullanılmakta ve yan cümle oluşturmaktadır. Bu yapının hikâyede birbiri ardınca gelen cümleler ortasında kullanıldığı ve bu yöntem ile şiirsel bir yapı oluşturulduğu görülmektedir.

[14b] (8) *ĳarşı yatañ ĳarlı dağa osal baħañ, aranda ĳalıbanı (9) çiçeklere dalanmaz mı?*

Ayındurı daşķun çaylara osal (10) baħañ, iyler içmez...

(11) *Altındaki mineñ atına osal baħañ, yeriş ilğar olanda (12) eyercuķını arħasına götürmez mi?*

(13) ... *Êşiginde cüft gavayına osal* (14) **baħaň**, *aķır kızluk olanda aķır şehirler kıyısında «nān nān!» dēyüb çaķırmaz mı?*

[15a] *Êşiginde saġınına osal baħaň*, *yaz* (2) *günleri ħara çanaķ götürübeni «aķca ayran» dēyübeni koňşılara* (3) *gezinmez mi?*

Yükinde kölüğine osal baħaň, *eller yurtdaň* (4) *köçende partalcuķı ħara yurduň bucaķında ħaralmaz mı?*

Ögrenmişce (5) *öz begine osal baħaň*, *özge bēgler ħulluķına gēdende «tülüngiseň!»* (6) *dēyübeni dōgölmez mi, sögölmez mi?*

Ĥaķ kitābını okuyanda mollālara (7) **osal baħaň**, *namāzsızca Ĥaķ yerine koyulmaz mı?*

Ĥara (8) *donlı dervuşlere osal baħaň*, *dar yerde derin suda ħalanda* (9) *«Ĥıḡır Nebi, Ĥıḡır İlyās meded meded!» dēyübeni çaķırmaz mı?*

Arı dūnli, (10) *şefā yüzli dost Muhammede osal baħaň*, *Őāşu olub* (11) *bu dergāhdaň sürölmez mi?*

Yeri gögi yaradaň bir Allāha (12) **osal baħaň**, *Dedem dēr ecel-sizce güc ölüme tuş olmaz.*

Hikâyede tespit edilen bir başka iç / odak yineleme örneġi 22a'da yer alan soylamada gećen “*güci yetmese*” yan cümlesinin yinelenmesidir:

[22a] (1) ... *Ĝazana güci yētmese çölmek* (2) *ala.*

Düġiye güci yētmese yarma sala.

Eserde iç / odak yineleme olarak kullanılan bir başka yan cümle 6b'deki soylamada gećen “... *yēre yētişende*” yan cümleciiġidir. Birbiri ardınca gelen tümcelerde “*yēr*” sözcüġünü niteleyen sıfat deġişse de yan cümlenin yinelendiġi görölmektedir:

[6b] (8) ... *eglim yēre yētişende egilmese*

düzce yēre yētişende (9) *düzelmese ...*

2.1.4. Kıvrımlı Yineleme

Cümlenin sonunda yer alan sözcüġün veya söz öbeġinin, daha sonra gelen cümlenin başında yinelenmesiyle (Özönlü, 2001, s. 120) bazen de bunun tam tersi cümlenin başındaki sözcük veya söz öbeġinin cümlenin sonunda tekrarlanmasıyla oluşur. Bu yineleme türüne metinde sıklıkla rastlanır.

Eserde şart yan cümleciklerinin sıralandığı uzun soru cümlelerin sonunda yer alan bir sözcüğün, ardı sıra gelen cevap cümlesinin başında yinelenildiği görülür. Bu yöntem ile metinde doğal bir anlatım yoluna başvurulmuş, bu yineleme sanatı ile anlatı, soru cevap şeklinde konuşma üslubu ile ifade edilmiştir.

Nüshada tespit edilen kıvrımlı yineleme örnekleri şöyledir:

[4b] ... *kanatı* ⁽¹¹⁾ *ala sakşakana ol özini şakıdur mı?*

Şakıdmağ yok.

[5a] ... *ala sarı yaylı avçı gelse, avı üste ol avçıdañ* ⁽⁵⁾ *ķayıdur mı?*

Ķayıdmağ yok.

[5b] ... *ķara köpek* ⁽³⁾ *it oğluna ķurd enigi özini daladur mı? Daladmağ* yok.

⁽⁵⁾ *nazar, saķ olduğca ulu devlet ol igidiñ başındañ* ⁽⁶⁾ *eksilür mi? Eksilmağ* yok.

... *tepinübeñ gelende, merd igidiñ* ⁽⁸⁾ *≥arbına ķatlanur mı? Ķatlanmağ* yok.

⁽¹¹⁾ *ķarı düşmanınıñ evlādını üredür mi?*

Üretmağ yok

⁽¹⁴⁾ *gemiler su oynaqı, yayħanduğca nöbet andañ eksilür mi? Eksilmağ* yok.

2.1.5. Karma Yineleme

Bir cümlelerin başındaki sözcük ya da söz öbeğinin cümlelerin sonunda yinelenmesiyle ya da başta ve sonda birkaç kez aynı birimlerin yinelenmesi ile yapılır. Bu yineleme türüne kimi zaman başta ve sondaki tekrarlarla ortadaki tam tekrarlarda katılabilir (Üstünova, 1998, s. 145).

Dede Korkut'ta bu yineleme biçimi 6b, 7a ve 7b'deki soylamada ortadaki ve sondaki birimlerin tam tekrarıyla görülür. Bu soylamada ortada “*güni gelse demi düşse*” yan cümlelerinin sonda ise “*neye yarar, neye yarar?*” cümlelerinin yinelenildiği görülmektedir:

[6b] ⁽¹²⁾ *erüñ görki, güni gelse, demi düşse, altı perli gür* ⁽¹³⁾ *şeşperüñ altında yencdürmese, alın başa götürende* ⁽¹⁴⁾ *tavulğalar neye yarar, neye yarar?*

[7a] ... *er köynegi,* ⁽¹⁾ *güni gelse demi düşse, çalışanda dalaşanda yeñ* ⁽²⁾

yahadañ sökdürmese, yeñi kışka demür donlar **neye yarar, neye yarar?**

⁽³⁾Boynuzıylan burulanda sarı yaylar er kuvveti, bilek ⁽⁴⁾güci, **güni gelse demi düşse**, aķ bilekde, geñ dalıda yumşanmasa, ⁽⁵⁾ķurban ara götürende sarı yaylar **neye yarar, neye yarar?**

.....

[7b] ⁽³⁾er yumruķı, **güni gelse demi düşse**, ķabak yarub ķan ⁽⁴⁾bürküt-mese, yoluķ alta saħladuķı altı perli gür şeşper ⁽⁵⁾**neye yarar, neye yarar?**

⁽⁵⁾... İpek ala ķalħanlar er ķuytusı **güni** ⁽⁶⁾**gelse demi düşse**, ķara başı daldasında saħlamasa, ⁽⁷⁾ipek ala ķalħanlar **neye yarar, neye yarar?**

Ayrıca hikâyede 17b’de yer alan soylamada “bir gün olur ... ölü” şeklinde ortada ve sonda birimlerin tam tekrarı görülür. Her ikisi de cümle biçiminde olan bu yineleme metinde şöyle geçmektedir:

[17b] ⁽⁵⁾Tayın tuşın bilmez ķavat **bir gün olur tepikte ölü**.

⁽⁶⁾İķkisine bed-mest igid **bir gün olur yumruķda ölü**.

2.1.6. Çaprazlama

Art arda gelen tümceler içinde dilbilgisel yapıların zıt özelliklerle kullanılmaları biçiminde yapılan çaprazlama, içinde bulunduğu tümcelerden sonraki tümceler içinde zıt yapılı tümcelerle kullanılması bakımından zıt yapılı yinelemeye benzer, ama çaprazlama da yinelenen sözcük olmadığından bu özelliği ile zıt yapılı yinelemeden ayrılır. Bu her iki yineleme, karşıt tezi kuvvetlendirmek için yapılır. (Özünü, 2001, s. 121)

Hikâyede çaprazlama örneği 21b’de yer alan soylamada tespit edilmiştir. “dayı dēye” ve “dayı dēye bilmeye” şeklindeki çaprazlamada ilk cümledeki “de-” fiili, istek kipinin olumlu biçiminde çekimlenirken ikinci cümlede aynı fiil yine istek kipi ile fakat bu kez olumsuz bir yapıda çekimlenmiştir. Bu yöntem ile art arda gelen iki cümle arasında çaprazlama bir yineleme oluşturulmuştur.

[21b] ⁽¹⁾Tat kızındañ doĝulañ oĝlan dayısına dayı dēye

⁽²⁾Türk kızındañ doĝulañ oĝlan dayısına dayı dēye bilmeye

2.1.7. Çapraz Yineleme

Bir bölükte birbiri ardına gelen iki tümcenin, başka bir bölükte yerlerinin değiştirilerek kullanılmasıdır (Özünü, 2001, s. 122). Bu yineleme bir bentte

art arda gelen iki cümlelerin başka bir bentte simetrik olarak yerlerinin değiştirilerek yinelenmesidir (Shirizad & Kayhan, 2016, s. 322).

Eserde bu tekrar türünün az sayıda örneğine tesadüf edilmiştir. 21a'da geçen soylamada tespit edilen çapraz yineleme örnekleri şöyledir:

[21a] ... *Yaylaqlar kışlak* ₍₁₀₎ *ola, kışlaklar yaylak* *ola.*

₍₁₂₎ ... *Tat kızını Türk ala, Türk kızını hem Tat ala.*

2.1.8. Çok Ekli Yineleme

Aynı kökten türemiş sözcüklerle yapılan bir yineleme türüdür (Özünü, 2001, s. 121). Bu türde bir sözcüğün farklı ek almış biçimleri aynı tümcede veya birbirini izleyen tümcelerde kullanılmaktadır.

Dede Korkut Kitabı Gümbet nüshasında 17a'da geçen soylamada “*nāmūs* ve *ğayret*” isimlerine getirilen /+lı/ ve /+sız/ yapım ekleriyle oluşturulan sözcüklerin yinlendiği görülmektedir:

[17a] ₍₁₀₎ *bu dünyāda nāmūs* ₍₁₁₎ *ğayretli koççağ gerek.*

Nāmūsuz ğayretsiz ādem oğlı

Eserde 27a'da yer alan soylamada “*av* ve *kuş*” isimlerine getirilen /+la-/ yapım eki ile “*avla-* ve *kuşla-*” fiilleri oluşturulmuş, isimler ve bu fiillerin basit çekimleri ile yineleme yapılmıştır:

[27a] Ak ₍₉₎ *Mankanda av avladı, kuş kuşladı ...*

Metinde benzer bir kullanımda 8a ve 16b'deki soylamalarda geçen “*yem* ve *yér*” isimlerine /+le-n-/ yapım ekinin getirilmesi ile “*yemlen-* ve *yèrlen-*” fiillerinin oluşturulması ve bu fiillerin basit zamanlı çekimleri ile yinelemeler yapılmasıdır:

[7b] ₍₁₂₎ ... *sökübeni tom yüregi yem yemlense ...*

[16a] ₍₁₂₎ ... *kolında dünek salur, yèr yèrlenür ...*

Hikâyede 2a ve 6a'daki soylamalarda geçen “*az-* ve *yağ-*” fiilleri ile bu fiillere getirilen /-dur-/ ettirgenlik eki ile türeyen “*azdur-* ve *yağdur-*” biçimlerinin olumsuz basit zamanda çekimlendiği ve bu fiillerle yineleme yapıldığı görülmektedir:

[2a] ₍₁₀₎ *Varsa gelse, azmasa azdur/azmasa ...*

[6a] ... *yère yètürüb* ₍₄₎ *yağmasa, yağdurmasa...*

Eserde benzer bir örnek de 22b’de geçen soylamada görülmektedir: “*min-* ve *bit-*” fiillerinin zarf-fiilli ve olumsuz basit zamanlı çekimi ile yinelemeler kurulmuştur:

[22b] ⁽⁷⁾ *bir muħanne& ol atları savaş günü minince minmese yëg.*

⁽¹¹⁾ *At yëmeyëñ acı otlar kıara yëruñ üzerinde* ⁽¹²⁾ *bitince bitmese yëg.*

Nüşhada 16b’deki soylamada ise fiilimsilerle kurulmuş yönelmeli tekrar örneği bulunmaktadır:

[16b] ⁽⁸⁾ ... *sünübeni segirtmege, dönübeni kıayıtmaķa* ...

2.1.9. İkizleme

İkileme, bağlam öbeği, ikizleme şeklinde isimlendirilen bu yineleme türü “aralarında belli bir ses düzeni bulunan biçim ve anlamca birbiriyle ilişkili olan aynı, yakın ya da zıt anlamlı iki veya daha çok kelimenin tek bir kelime gibi anlam göstermek üzere yan yana gelmesi ile oluşturulan kelime grubu” (Korkmaz, 1992, s. 82), “anlatım gücünü artırmak, anlamı pekiştirmek, kavramı zenginleştirmek amacıyla, aynı sözcüğün tekrar edilmesi veya anlamları birbirine yakın yahut karşıt olan ya da sesleri birbirini andıran iki sözcüğün yan yana kullanılması” (Hatipoğlu, 1981, s. 9), “anlamı güçlendirmek için aynı kelimenin tekrarlanması, anlamları birbirine yakın, karşıt olan veya sesleri birbirini andıran kelimelerin yan yana kullanılması” (TDK, 2011, s. 1165) şeklinde tanımlanmaktadır.

Tanımlardan da anlaşıldığı üzere anlatıma güç ve zenginlik katan bu yineleme türü anlamları aynı, yakın veya zıt olan ya da çeşitli ses benzerlikleri bulunan kelimelerin yan yana gelerek tek bir bütün hâlinde anlamca az çok değişik yeni bir değer kazanması ile oluşurlar (Ağakay, 1953, s. 189).

Türkçenin hemen her döneminde sıklıkla kullanılan ve yazılı kaynaklarda karşımıza çıkan ikizlemeler *Dede Korkut*’un diğer nüshalarında olduğu gibi Gumbet nüshasında da önemli üslup özelliği olarak dikkat çekmektedir. Metinde geçen ikilemeleri řu başlıklarda sınıflandırmak mümkündür:

a) Aynı kelimelerin yinelenmesi ile kurulan ikilemeler: Aynı kelimelerin arka arkaya gelmesiyle oluşan ikilemedir. Bu başlıkta değerlendirilen ikilemelerden bazıları yalın durumdaki isimlerin yinelenmesi oluşurken bazıları fiil kök veya gövdesine fiilimsi veya çekim ekinin getirilmesi ile oluşmuştur.

Cümleye pekiştirme, süreklilik, abartma gibi anlamlar katarak anlatımı kuvvetlendiren bu ikilemeler *Dede Korkut*'ta oldukça sık kullanılmıştır.

Eserde yalın hâldeki aynı sözcük ile oluşturulan ikilemeler şöyledir:

[3a] ⁽⁹⁾ **āyet āyet** arı *Qur'Ōān*, *dūn erkeci*

[13b] ⁽¹²⁾ **yekke yekke** atdañ *salan ...*

[14b] ⁽¹⁴⁾ ... *aķır kızluķ olanda aķır Şehirler kıyısında «nān nān!» dēyüb*

[24a] ⁽¹⁾ **tap tap** *durar-ikeñ adam sendeñ ne yavaş* ⁽²⁾ *dil.*

[27b] ... *yēddi yērde* **ķoyı ķoyı** *tütin* ⁽⁴⁾ *çıķar gōrdi.*

Metinde yapım eki almış aynı ismin yinelenmesi ile oluşturulan ikilemeler şöyledir:

[15a] ⁽¹³⁾ ... **yalçın yalçın** *gōrinür irak ...*

[15b] ⁽¹³⁾ ... **yērlı yērlı** *deñizlere beñzer yēg er gōñli.*

Eserde çekim eki almış aynı ismin yinelenmesi ile oluşturulan ikilemeler şöyledir:

[10a] ⁽¹⁾ **sarpça sarpça** *gēdeñ yērde merd igide bir gūn olur yađı darar.*

[18a] ... **sarpça sarpça** *yērlerde mesken* ⁽¹³⁾ *ēyler.*

İyelik eki almış aynı zamirin yinelenmesi ile oluşan ikilemeler hikāyede Şöyle geçmektedir:

[7b] ⁽⁸⁾ ... **menem menem** *dēyende ...*

Sıfat tamlaması biçiminde oluşan ikilemenin örneği ise şöyledir:

[19a] ⁽⁷⁾ **çav erenler çav erenler** *serdārı kim-idi?*

Eserde yapım eki almış aynı eylemin yinelenmesi ile oluşturulan ikilemeler şöyledir:

[7a] ... *dūŐmanını* **bölük** ⁽⁸⁾ **bölük** *göz ögindeñ dađıtmasa ...*

[12a] ⁽⁹⁾ *geñ sāybānlı,* **aŐrı aŐrı** *çekilende ...*

[12b] *Salur Ėymür beğleriniñ* ⁽³⁾ *tom yüregi,* **salhum salhum** *sügüli ...*

[29b] ⁽⁸⁾ *oķı sadaķındañ tükenince ejdehāya* **boķun boķun** *ŐiŐledi.*

Hikāyede fiilimsilerle oluşan ikileme örnekleri şöyledir:

- [6a] ⁽¹¹⁾ **çıkub çıkub** ağır eller, al ordular, ol dağları yaylamasa ...
- [6b] ⁽⁵⁾ o çakırdañ bégzâdeler **içüb içüb** yetürmese ...
- [11a] ⁽¹⁴⁾ **saķınıb saķınıb** söz söyleşen ...
- [16a] ... otı bitüb **çıkub** ⁽⁷⁾ **çıkub** el yaylamak.
- [17a] ... **sömürüb sömürüb** al şarâblar içmege ⁽⁸⁾ mizâc gerek.
- [23a] ⁽²⁾ **kesib kesib** yemege yedürmege mahallında deminde yahni yahşı.
- [24b] ⁽¹⁰⁾ seher yeli **esib** ⁽¹¹⁾ **esib** gögsi güzel kara dağa tohunanda ...
- [12a] ⁽³⁾ bégler varsaydı, **döge döge** ganümündeñ ol kalÖeni alsaydı ...
- [16a] ⁽⁹⁾ **döge döge** yer yüzine durna endürmak.
- [18a] ⁽¹⁾ ... ol yadlar kavim olur, **güle güle** ⁽²⁾ yeyüb dağılur.
- [29b] ⁽¹³⁾ ... aģusundañ yer yüzine **yanar yanar** odlar ⁽¹⁴⁾ düşdi.
- [11a] ⁽⁸⁾ siñir çeker, öpke deşer, **koyma koyma** deminde kara baģır ...

Basit çekimli fiillerle oluşturulan ikileme örnekleri ise şöyledir:

- [9b] ⁽⁴⁾ ... **ķaynaşsa ķaynaşsa** kara ⁽⁵⁾ yerüñ üzerinde savaş düşse...

b) Ünlemlerden kurulan ikilemeler: Duygu ve düşünceleri ifade etmek için kullanılan ünlemler, ikileme biçiminde kullanıldıklarında o duygunun derecesini değıştirirler. Metinde ünlemlerden oluşan ikilemeler sayıca oldukça sınırlıdır:

- [30a] ⁽³⁾ Ğazanı utdı. «Aķ ekmegin yedigüm **aķa aķa!**» deyübeni...

c) Eş ya da yakın anlamlı kelimelerin yinelenmesi ile kurulan ikilemeler: “Bir kavramı ifade için kullanılan aynı veya yakın anlamda iki yahut daha fazla kelimenin belirli diziliş kuralıyla yan yana getirilmesinden oluşan ikileme” (Korkmaz, 1992, s. 56).

Bu tür ikilemelerde, sözcükler görünürde aynı anlamlı sayılırlarsa da her yerde birbirlerinin yerine kullanılmadıkları için, gerçekte aynı anlamlı değillerdir (Ağakay, 1953, s. 189).

Eserde yalın hâldeki eş ya da yakın anlamlı kelimelerin yinelenmesi ile oluşturulan ikilemeler şöyledir:

- [1b] ⁽⁵⁾ **āħir şon** danışdı arı dūn-lü dost Muhammed ümmet sözün rahmet ile ...
- [21b] ... **dere tepe** ⁽⁵⁾ kılmaya

(5) ... **dana buzav** *qalmaya cüfte gede...*

(6) **oğlan uşak** *qalmaya ekinçi ola.*

Metinde çekim eki almış eş ya da yakın anlamlı kelimelerin yinelenmesi ile oluşturulan ikilemeler şöyledir:

[4b] ... **ağız burnı** (3) *dest degirmi degül-midiir қаққара evren?*

[21a] (9) ... **kuvveti güci** *bilinmez eller ola.*

[18a] (11) ... **balı yağı** *tükenmedi Bayburd eli.*

[12a] (4) *ol қалӘneniñ sağında solunda uçrumı var ...*

[30b] ...**sağdañ soldañ** (9) *söze geldiler ki...*

[18b] ... **Қадумдеñ** (2) **evliyālar enbiyālar** *yataқıdur Bağdad eli.*

Hikâyede fiilimsi almış eş ya da yakın anlamlı kelimelerin yinelenmesi ile oluşturulan ikilemeler şöyledir:

[7a] (14) ... **ğanımı ilüb büküb** *at belindeñ yer yüzine ...*

[7b] ... **yemek içmek** *arasında* (8) *öğünende ...*

[25a] (1) *çıkubanı ayağı altında* **bezenende düzenende ...**

Eserde eş ya da yakın anlamlı fiillerin basit çekimli biçimlerinin yinelenmesi ile oluşturulan ikilemeler şöyledir:

[4a] ...*Duruşmuşca yad yağını* (10) **varur gelür...**

[5a] ... *қartal ögec* (13) **semizini қаpsа dutsа...**

[8a] **қаққылдаşa куққылдаşa** *yañıl* (6) *ördek ...*

[11a] ... *қartal ögec* (5) **semizini қарpar dutar ...**

[15b] (10) ... **vara gele,** *ıpranmadı KaÖbe yolu.*

Metinde sıfat tamlaması yapısındaki “*Şam atlı, Şam bedevli*” sözcük grubunun ikileme olarak kullanıldığı görülmektedir:

[15b] ... *Mışırda* (7) **sulţān olañ, Şam atlı, Şam bedevli ...**

e) Zıt anlamlı kelimelerin yinelenmesi ile kurulan ikilemeler: Aynı cümle içerisinde anlamsal olarak birbirine zıt olan iki sözcüğün art arda yinelenmesiyle oluşan ikileme türüdür. Daha çok isimlerle kurulan bu ikilemelerin metinde tespit edilen örnekleri şöyledir:

[5b] ... *Bir muŖanne& kötisi tepesindeñ* ⁽⁷⁾ *dabanına geyse polad...*

[6a] ...*yerdeñ göge* ⁽¹⁰⁾ *ucalubdur ...*

[6b] ... *yerdeñ göge* ⁽⁶⁾ *ucaldıķı yanı ķarlı, elvān otlı, gök sünbüllü güzel* ⁽⁷⁾ *dağlar*

[10a] ⁽¹⁰⁾ ... *uca gök yüzindeñ yēr yüzine kıjlayub gelir.*

[18a] ... *Güvenürseñ* ⁽⁴⁾ *yerde gökde bir Allāha güven.*

[15a] ⁽¹¹⁾ ... *yēri gögi yaradañ bir Allāha ...*

[23a] ⁽⁸⁾ ... *yēri gögi yaradanda Allāh yahşı.*

[21a] ... *yazı kıştı* ⁽⁹⁾ *bilinmez yıllar ola.*

[31b] ... *yēddi gün yēddi gece pādişāhı* ⁽⁴⁾ *ķonakladı.*

Eserde fiilimsiler ve çekimli fiiller de ikileme olarak kullanılmıştır:

[1b] ⁽¹⁰⁾ ... *toķsan bir min sözcük ortaluķdañ geldi geçdi*

[15b] ... *vērüb alub* ⁽¹¹⁾ *tükenmedi civānmerd malı*

f) Aralıklı ikilemeler: Birbiri ardına gelemeyen araya başka sözcük ya da söz gruplarının girmesi ile oluşan yineleme türüdür. Bu ikilemeler en az üç sözcükten oluşur. Farklı biçimlerde yan yana gelebilen bu ikilemeler anlama ahenk ve güç katar. Gümbet nüshasında bu yineleme türünün birkaç örneği tespit edilmiştir.

Eserde yalın durumdaki genel ve özel isimlerin araklı ikileme türünde örneği bulunmaktadır:

[7b] ⁽¹²⁾ ... *arķu dağdañ arķu dağa sıçratmasa ...*

[18a] ... *Evvel Allāh* ⁽⁶⁾ *Āķir Allāh dost olubañ meded olsun!*

Metinde bulunma bildiren “günde” kelimesi aralıklı ikileme türünde kullanılmıştır:

[23a] ⁽³⁾ *Çapar günde keser günde sürçmese büdremese igid altında...*

Hikâyede sıfat-fiillerle kurulu aralıklı ikileme örneği şöyledir:

[12a] *Günlük yerde görünende al ordulı, öleñ* ⁽⁸⁾ *yerdeñ öleñ yere...*

2.1.10. Üçlemeler:

Gümbet nüshasında ikilemelerin yanı sıra üçleme olarak kullanılan yinelemeler de bulunmaktadır. Soylamalarda tespit edilen üçleme örnekleri şöyledir:

[5a] ₍₃₎ ... *al kayada gümür gümür gümürdense...*

[24b] ₍₁₃₎ *daban çalub oğur oğur oğurananda ...*

2.1.11. Ek Yinelemesi

Birbirinden farklı sözcüklere aynı yapım, çekim veya fiilimsi ekinin getirilmesi ile yapılan yineleme türüdür. Bu tekrarlarda genellikle aynı seslerin sözcüklerin sonunda tekrar edildiği görülmektedir. Sözcüklerin sonunda yinelenen bu eklerle birlikte farklı unsurların aynı doğrultuda, yeni sözcükler yaratmak için, hareket noktası olduğu görülür. Bu yineleme yöntemi ile metnin anlamına ve ritimsel akışına önemli derecede katkıda bulunmaktadır (Shirizad & Kayhan, 2016, s. 322).

Eserde ek yinelemesi yöntemi ile anlatıcı çeşitli sözcüklere aynı ekleri getirerek söylemek istediklerini bir ritim ve akış içerisinde ifade etmiştir. Böylelikle destansı üslûpla dinleyici / okuyucu üzerinde anlatılarının etkisinin daha etkili olmasını sağlamıştır.

Dede Korkut Kitabı Gümbet nüshasında uzun cümlelerin tek bir yükleme bağlanması dikkat çekici bir üslûp özelliği olarak karşımıza çıkmaktadır. Metinde yapım eki veya sıfat-fiil eki ile kurulan uzun sıfat tamlamaları, aynı fiilimsi eki ile oluşturulan ve art arda gelen yan cümlecikler ... gibi kullanımlarla hemen her soylamada ek yinelemesinin en güzel örnekleri tespit edilmektedir.

Eserde 9a-9b ve 11b'de geçen soylamalarda bedev at tasviri yapılmış, bedev atın nitelikleri sıfat tamlamaları ile anlatılmıştır. Bu tamlamada yer alan /+lı/, /+li/ yapım eki yinelenmiş ve bu yöntem ile anlatımda bir ritim ve ahenk oluşturulmuştur:

[9a] ₍₁₄₎ *atlaruñ, kışka bëlli, dar arhalı, degirmice sağrılı, soyı belli, [9b] ₍₁₎ kız bürçekli, alma gözli, geñ göğüsli, geñ satanlı, kulanına ₍₂₎ dübedüli bedevlerüñ eyle günde günü doğar, günü doğar.*

[11b] ₍₆₎ ... *Ol meydānda kışka bëlli, dar ₍₇₎ arhalı, alma gözli, maral eñseli, mahmel tükli, semen kāküllü, tasma boyınlı, ₍₈₎ tepesindeñ dik kulaklı, degirmi sağrılı, geñ göğüsli, ₍₉₎ geñ satanlı, aşuķı uzun, soy dırnağ, dik bahıncaķ ₍₁₀₎ bedev vardur...*

Hikâyede 3a'da geçen soylamada erkek ve kız çocuklarının nitelikleri anlatılırken isim tamlaması kullanılmıştır. Bu tamlamaların yapısında yer alan /+ı/ ve /+i/ tamlanan ekinin yinlendiği ve bu yöntem ile cümle içerisinde ritim oluşturulduğu görülmektedir:

[3a] ⁽¹⁴⁾ ...*Bir kişiniñ soyında altı yaşar oğlu olsa*

[3b] ⁽¹⁾ *yurd ornacı göz aydını, bël kuvveti, yürek yağı.*

Yëddi ⁽²⁾ *yaşar kıızı olsa, yağıdan beter év çapķunu, év pozķunu,* ⁽³⁾ *yad gelini.*

Metinde /-añ/, /-eñ/ sıfat-fiil ekiyle kurulan yan cümleler oldukça fazladır. Bu ekin art arda gelen cümlelerde kullanılarak bir ahenk oluşturduğu örneğe Gazan Han ağzından anlatılan 26a'daki soylamada tesadüf edilmektedir:

[26a] ... *Bayındırdañ Bicen Pādişāha* ⁽³⁾ *elçi varañ, varduķında alay ħanılañ bulay ħanı devre* ⁽⁴⁾ *basañ, kıl barakuñ başın keseñ, kayıdışda* ⁽⁵⁾ *Ķap-lantu Gediginde dayısı Ķoñur Alpuñ boynın urañ,* ⁽⁶⁾ *al aygırı Pādişāh Bayındırdañ cüldü kapañ, maÖrekeler çiçeği* ⁽⁷⁾ *ķurçı başı Ķan Afşarı sakdañ saldum. Soldañ* ⁽⁸⁾ *kimi saldum? Ķızılca Tebrizdeñ tökülüb köçeñ, Arasılañ* ⁽⁹⁾ *Ķür Suyını dilib geçeñ, Demür Ķapu Derbendi tepüb alañ,* ⁽¹⁰⁾ *tepdüğünde cıdası ucında er böğürdeñ, Ķımuķılañ Ķaytaķuñ* ⁽¹¹⁾ *ödin yarañ, Şah Dağı üstinde sāybān gereñ, Samur* ⁽¹²⁾ *Suyı üstinde içki kurañ, Ķabaldañ kış güninde* ⁽¹³⁾ *el üstinde anuñ-i-çüñ yañıl alma meze geleñ, Panbuķçinuñ* ⁽¹⁴⁾ *on dört kendindeñ ħarāc alañ, Min Ķışlaķa talan* [26a] ⁽¹⁾ *salañ, Tabarsaran sulkānı, igirmi dört min igidüñ* ⁽²⁾ *aķası Ķıyan oğlu Delü Dundarı soldañ saldum.*

Dede Korkut Kitabı Gümbet nüshasında sıklıkla tesadüf edilen bir başka ek /-anda/, /-ende/ zarf-fiil ekidir. Nüshada 24b-25a'da yer alan soylamada bu ekin zaman bildirme işleviyle kullanıldığı görülmektedir:

[24b] ... *Dedem dër* ⁽⁸⁾ *ķullarını bµ-naşub étmesiñ* ⁽⁹⁾ *Ne çaķlarda? Seħer érte dan bulutu saralanda, sarı* ⁽¹⁰⁾ *ķıyaķ, gök ot başı yayħananda, seħer yeli esib* ⁽¹¹⁾ *esib gögsi güzel ħara dağa toħunanda, kāküllice* ⁽¹²⁾ *torķaylar sayrayanda, bedev atlar mehteriniñ isin almış* ⁽¹³⁾ *daban çalub oħur oħur oħrananda, say* ⁽¹⁴⁾ *sancaķlı Oğuz kıızı ħelālinuñ ħoyındañ* [25a] ⁽¹⁾ *çıkubanı ayağı altında bezenende düzenende, igidinüñ* ⁽²⁾ *göñlin alub kevcüdende ...*

Eserde zarf-fiil eki ile kurulan bir başka yineleme örneği 19b'de geçen soylamada yer almaktadır. Düşmanını alt eden “üç yelekli şuhār oķlar” in anlatıldığı cümlede /-ub/, /-üb/ zarf-fiili yinelenmektedir:

[19b] ...*Üç yelekli şuhār oķlar sevinür düşmanına* ⁽⁹⁾ *degecek geyim söküb, bağır delüb geçüb ötse.*

Hikâyede geniş zaman eki /-ar/, /-er/ ve /-ur/, /-ür/ biçim birimlerinin sıklıkla yinlendiği görülmektedir. 10'da geçen soylamada bu ekin yinelenmesi ile sıralı cümleler oluşturulmuş böylelikle anlatı şiirsel akıcı bir üslupla ifade edilmiştir:

[10a] ⁽¹⁾ *Sarpca sarpca gēdeñ yērde merd igide bir gün olur yağı darar.*
⁽²⁾ *Sarp sügüler yavuzı, dalaşuğda gögüs deler.* ⁽³⁾ *Ağca tozlı kıtı yaylar yavuzı çekicek bilek omrar.* ⁽⁴⁾ *Üç yelekli şuhār oğlar yavuzı ganıme degicegiz yürek yarar, kan bürküdüür, er moval[da]dur* ⁽⁵⁾ *Qara polad sav kılıcuñ yavuzı, çalınacaq baş üktürür,* ⁽⁶⁾ *sügsün böler.* *Ala kalhan yavuzı kıyutulanañ kıytusunda* ⁽⁷⁾ *eri sağlar.* *Şāhı şunkar yavuzı kanatınuñ* ⁽⁸⁾ *uc yeleği yetişmedin ala bulut altına özin çeker, yağrınısı* ⁽⁹⁾ *üstine gün doğurdur, arı cihān yüzine göz gezdürür,* *bağı* ⁽¹⁰⁾ *bağar, uca gök yüzindeñ yer yüzine kıjlayub gelür, bir bölücek* ⁽¹¹⁾ *çay kuşına küfān salur, biricügin alubanı gök tepenüñ* ⁽¹²⁾ *üstine basar konar, kaynağınıñ ucında kan çiledür,* ⁽¹³⁾ *tumçuğunuñ ucında tük tozadur, kaba döşdeñ sökübeni* ⁽¹⁴⁾ *tom yüregi yēm yēmleñür.* *Ac qarçıkay yavuzı, kabl-ı bāzı ...*

Metinde görülen geçmiş zaman ekinin yinlendiği örnekler de bir hayli fazladır. Ekin, birinci ve üçüncü teklik şahıslarda olumlu ve olumsuz yapılarla çekimlendiği görülür.

25a-25b'de geçen soylamada düşmanın üstüne geldiğini öğrenen Ğazan'ın ağzından anlatılan ifadelerde görülen geçmiş zaman ekinin birinci teklik şahısta olumsuz çekiminin yinlendiği görülmektedir.

[25a] ⁽⁹⁾ *Ğazan dēr: Ağalarumılañ ala qarlı gök sünbülli dağlara* ⁽¹⁰⁾ *ava getmiş-idüm, içir-idüm.* *Serhad bēglerindeñ çapar geldi:* ⁽¹¹⁾ *«Ğazan ne içerseñ? On min yağı üstüñe geldi.»* ⁽¹²⁾ *On min yağı geldüğini eşidende kol götürüb* ⁽¹³⁾ *ağ otağ içinde oyına girdüm.* *İgirmi min yağı geldi* ⁽¹⁴⁾ *dēyende yerümdeñ imrenmedüm.* *Otuz min yağı geldi dēyende* [25b] ⁽¹⁾ *hıçe saydum.* *Kırh min geldi dēyende kara gözümüñ* ⁽²⁾ *ucındañ kıya bağdum, kımzanmadum.* *Elli min geldi dēyende* ⁽³⁾ *el vērüb elleşmedüm,* *azdur dēdüm.* *Altmış min geldi* ⁽⁴⁾ *dēyende Allāhı andum, atlanmadum.* *Yētmış min geldi dēyende yēltenmedüm.* ⁽⁵⁾ *Seksen min [geldi] dēyende seksenmedüm.* *Doğsan min yağı geldi* ⁽⁶⁾ *dēyende arğalukcağ-ıdum donum gēydüm.* *Yüz min yağı geldi* ⁽⁷⁾ *dēyende yüz çevürüb kayıtmadum.*

26b'de geçen soylamada yine Ğazan'ın ifadelerine yer verilmektedir. Bu soylamada Ğazan, görülen geçmiş zaman birinci teklik şahıs çekiminde düşman ile mücadelesini akıcı ve ahenkli bir üslupla şöyle tasvir etmektedir:

[26b] ⁽¹⁾ ...*Tabarsaran sulkāni, igirmi dört min igidiñ* ⁽²⁾ *aķası Ğıyan oğlı Delü Dundarı soldañ saldum*. *Ğazan* ⁽³⁾ *dér özüm tipde durdum*, *İç Ođuzuñ bęglerini sakdañ* ⁽⁴⁾ *saldum*, *Dış Ođuzuñ aķalarını soldañ buyurdum*. ⁽⁵⁾ *Ala Gezüñ ağzında şarabhana düzinde yüz min kāfire* ⁽⁶⁾ *ķarşı geldüm*, *ķarma dutdum*, *savaş saldum*, *yeddi* ⁽⁷⁾ *gün yeddi gece ol kāfire kılıc çaldum*. *Yeddi gündeñ şoñra* ⁽⁸⁾ *ķabakumı kavzadum*, *yeddi kāfir kılıcum öginde onba durmuş-ıdı* ⁽⁹⁾ *Yüz min kāfirüñ kırıldığını andañ bildüm*. *Arasulañ* ⁽¹⁰⁾ *Ķars kalÖesini ol yerişde aldum*. *Başı Açıķdañ hızan* ⁽¹¹⁾ *sürdüm*. *Aķca ĶalÖe Sürmeliıde Lele Kılbaşı daruğa tıkdüm*. ⁽¹²⁾ *Bęglerileñ Surhab Dağına seyre çıķdum*. *Damađumuñ çak* ⁽¹³⁾ *vaktinde ol altı bęg oğına Öalem, tuķ, naķķara verüb* ⁽¹⁴⁾ *özüm teki bęg kıldum*. *Anda «alpam, erem!» deýübeni Ğazan dér güvenmedüm*.

Eserde /-mez iken/ yapısının da cümle içindeki tekrarı ile ritim oluşturduğu görülmektedir:

[15b] ⁽¹¹⁾ ...*vêrmez-iken yemez-iken tız tükenür kürlükılan* ...

SONUÇ

Metin anımsanmasını kolaylaştıran, metinde çağrışım zenginliği oluşturup metne estetik yönden güzellik veren yinelemelerin kullanımı, esere ilk bakışta hemen dikkat çekmektedir. Bu doğrultuda deyişbilimsel açıdan *Dede Korkut Kitabı* Gümbet Nüşhası taranmış ve gerek soylamalarda gerek hikâyede biçimbirimsel yineleme türlerinin sıkça kullanıldığı tespit edilmiştir.

Eserde biçimbirimsel yinelemelerden *ön yineleme*, *art yineleme*, *iç / odak yineleme*, *kıvrımlı yineleme*, *ķarma yineleme*, *çaprazlama*, *çapraz yineleme*, *çok ekli yineleme*, *ikizleme*, *üçleme*, *ekli yineleme* türleri tespit edilmiş metinden alıntılanan örneklerle dikkatlere sunulmuştur. Yinelenen kelimelerin metin içerisindeki yerine göre en çok kullanılan yineleme türleri *art yineleme* ve *ikizleme*; biçim birimlerin yinelenmesine göre ise ek yinelemesi ve çok ekli yinelemedir. Bu yinelemeler kimi zaman iç içe geçmiş bir hâlde, kimi zaman tek başlarına eserde yer almaktadır.

Eserde bir sözcük, sözcük öbeği veya bir yan cümlecik yinelendiği gibi; kelimelerin dilbilgisel işlevleri, aynı yapıya ya da çekim ekinin yinelendiği de görülmektedir. Bu biçimbirimsel yinelemeler bir anlatım tekniği olarak metnin kurgusunda anlam ve kavramları pekiştirici bir işlev üstlenmiş, tekrar edilen sözcüklerin birbirleriyle ilişkileri sonucunda söz ve anlamın birbirini bütünlendiği bir üslup ortaya çıkmıştır.

Hikâyede anlatımı güçlendirme, ifadeleri okuyucunun / dinleyicinin zihninde canlı kılma arzusu ile yinelemelerden yararlanılması anlatıya büyük bir katkı sağlamış, bu dilbilgisel araçla anlatının okuyan / dinleyen üzerindeki etkisi artırılmıştır. Benzer durumlar ve duygular yakın anlamlı kelimelerle defalarca kez yinelenmiş bu şekilde ifade edilmek istenenler pekiştirilerek ve vurgulanarak okuyucunun / dinleyicinin dikkati çekilmiştir.

Türk şiir dilinde en çok kullanılan söz sanatları arasında yer alan yinelemeler, nazım- nesir karışık olarak yazılan *Dede Korkut Kitabı*'nda da sıklıkla kullanılmıştır. Yinelemeler ile eserde adeta bir ahenk oyunu oynanmış, biçimsel olarak esere bir estetik kazandırılmıştır. Eserde bir sözcüğün, sözcük grubunun, ekin veya anlam açısından aralarında bir bağ bulunan farklı sözcüklerin yinelenmesi ile daha güçlü daha etkili bir anlatım sağlanmıştır.

Etik Beyan

“Değişbilimsel Bağlamda *Dede Korkut Kitabı* Gümbet Nüshası'nda Yer Alan Biçimbirimsel Yinelemeler” başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel kurallara, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir. Bu araştırma etik kurul kararı zorunluluğu taşımamaktadır. Makale, Etik Kuralları Yayın Etiği Komitesinin (Committe on Publication Ethics - COPE) yazar, hakem ve editörler için belirtilen kurallardan yararlanılarak oluşturulmuş olan Anasay dergisi etik kuralları çerçevesinde yazılmıştır.

KAYNAKÇA

- Ağakay, M. A. (1953). Dilbilgisi Konuları: İkilemeler Üzerine I. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, II/16, 189-192.
- Aksan, D. (2005). *Halk Şiirimizin Gücü*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Aksan, D. (2006). *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*, Ankara: Engin Yayınları.
- Bekki, S. (2015). Dedem Korkut Kitabı'nın Mukaddimesi ile Boylar Arasındaki Organik Bağ, *Millî Folklor*, 2015, 27/107, 5-13.
- Boztaş, İ. (1994). Metindilbilim Açısından Şiir. *Dilbilim Araştırmaları*, 171-194.
- Dilçin, C. (1992). Fuzûlî'nin Şiirlerinde Söz Tekrarlarına Dayanan Bir Anlatım Özelliği. *Türkoloji Dergisi*, X/1.
- Dilçin, C. (1992). *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Dilçin, C. (1995). Fuzûlî'nin Şiirlerinde İkilemelerin Oluşturduğu Ses Söz ve Anlam Düzeni, *Journal of Turkish Studies (Türklük Bilgisi Araştırmaları) Abdülbaki Gölpınarlı Armağanı*, 19.
- Dilçin, C. (2008). Stilistik Açından “Öncelemeler” ve Fuzûlî'nin Şiirlerinde “Yüklem Öncelemesi”. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi 1*, İstanbul, 41-94.
- Ekici, M. (2019). *Dede Korkut Kitabı Türkistan / Türkmen Sahra Nüshası Soylamalar ve 13. Boy - Salur Kazan'ın Yedi Başlı Ejderhayı Öldürmesi*, İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Ercilasun, A. B. (2019). Dede Korkut Kitabı'nın Yeni Nüshası ve Üzerindeki Yayınlar. *Millî Folklor*. 123, 5-22.
- Ergin, M. (1990). *Üniversiteler İçin Türk Dili*. İstanbul: Bayrak Basımevi.
- Hatiboğlu, V. (1981). *Türk Dilinde İkileme*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Hengirmen, M. (2002). *Türkçe Dilbilgisi*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Korkmaz, Z. (1992). *Grammer Terimleri Sözlüğü*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Korkmaz, Z. (2004). Dede Korkut Hikâyelerinde Dil-Üslup Bağlantısı. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı – Belleten*, 46 (1998/1), 101-112.

Korkmaz, Z. (2007). Bağlaçlar ve Türkiye Türkçesindeki Oluşumları, *IV. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri II*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1083- 1090.

Özçelik, S. (2019). Dede Korkut Oğuznamelerinin Kaç(ıncı) Nüshası Bulundu. *Türk Dili*, Ağustos. 48-56.

Öztekin, Ö. (2002). Divan Şiiri ile Deyişbilim Arasında Yapısal Bir Köprü: Fuzuli ve Baki Divanlarında Yer Alan Biçimbirimsel Yinelemeler. *Türk-bilig*, 3(3), 83-105.

Özünlü, Ü. (2001). *Edebiyatta Dil Kullanımları*. İstanbul: Multilingual.

Shahguli, N., Yaghoobi, V., Aghatabai, S. & Behzad, S. (2019). Dede Korkut Kitabı'nın Günbed Yazması: İnceleme, Metin, Dizin ve Tıpkıbasım. *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*. 16/2. Ankara.

Shirizad, Z. & Kayhan, H. (2016). Ayla Çınaroğlu'nun Çocuk Şiirleri'nde Ses Bilgisel ve Biçimbirimsel Yinelemeler. *Turkish Studies*, 11/15, 301-326.

Tuna, O. N. (1949). Türkçede Tekrarlar I. *TDED*. III, 3-4, 429-447.

Türk Dil Kurumu. (2011). *Büyük Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Üstünova, K. (1998) *Dede Korkut Destanları ve Cümleden Büyük Birlikler* İstanbul: Alfa Yayınları.

Üstünova, K. (1999). Eksilti ya da Sıfır Tekrar, *Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1/1, Bursa: Uludağ Üniversitesi Yayınları, 93-105.

Üstünova, K. (2002). *Dil Yazıları*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Üstünova, K. (2008). Dede Korkut Destanlarında, Aşamalı Tekrarların Üslup Özelliklerini Biçimlendirışı Üzerine. *U.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi* 9/14, 229-237.